

בבית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק

בג"ץ 8266/21

לפני: כבוד השופט ג' קרא
כבוד השופטת י' וילנר
כבוד השופט א' שטיין

העותר: דב צנגוט

נגד

המשיבים: 1. בית הדין הארצי לעבודה
2. המוסד לביטוח לאומי

עתירה למתן צו על-תנאי

בשם העותר: עו"ד בנימין פילובסקי

פסק-דין

השופט א' שטיין:

1. עניינה של עתירה זו בבקשת העותר כי נבטל את פסק דינו של בית הדין הארצי לעבודה (להלן: בית הדין הארצי) שניתן ביום 5.9.2021 במסגרת תיק ע"ע 64460-10-20 (סגן נשיאת בית הדין הארצי א' איטח, השופטת ס' דוידוב-מוטולה והשופט ר' פוליאק) (להלן: פסק הדין בערעור).
2. העותר פנה למוסד לביטוח הלאומי בתביעת נכות בהתאם להוראות פרק ט' לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], התשנ"ה-1956 (להלן: חוק הביטוח הלאומי). ביום 2.2.2011 קבעה ועדה רפואית (נכות כללית) כי לעותר נכות רפואית משוקללת בשיעור של 68%, המורכבת מחמישה רכיבים: סכרת; יתר לחץ דם; הגבלה בינונית בעמוד שדרה צווארי; הגבלה בתנועה בכתף שמאל; ולימפומה (להלן: האבחון הראשון).
3. נקדים ונאמר, כי בהתאם להוראות סעיף 9(א)(5)(א)(6) לפקודת מס הכנסה [נוסח חדש] (להלן: פקודת מס הכנסה) נכות שנקבעה על פי פרק ט' לחוק הביטוח הלאומי תחול גם לעניין פטור ממס הכנסה. על-אף האמור בסעיף זה, עמדת רשות המיסים הינה שנישום המעוניין בכך רשאי לבקש מרשות המיסים שנכותו תיקבע על-ידה באופן עצמאי

זו עמדתה גם ביחס לקביעת נכות בהתאם לאחד החוקים האחרים המנויים בסעיף 9(א)(א) לפקודת מס הכנסה).

4. שיעור הנכות שנקבע לעותר באבחון הראשון (68% אינו מגיע כדי זכאות לפטור ממס הכנסה לפי פקודת מס הכנסה; ומשכך, במהלך שנת 2018 הגיש העותר לרשות המיסים בקשה לקביעת שיעור נכותו מחדש. במסגרת בקשתו ביקש העותר ששיעור נכותו ייבחן בשנית, אולם ביחס לנכות שנקבעה בגין לימפומה (נכות זמנית בשיעור של 100%, וקבועה בשיעור של 50%) ביקש העותר שרשות המיסים תכיר בשיעור הנכות כפי שנקבע באבחון הראשון.

5. הוועדה הרפואית מדרג ראשון (מס הכנסה) שדנה בעניינו של העותר בחנה את מצבו, לרבות הלימפומה, וקבעה את שיעור הנכות, מבלי להתחשב בשיעור הנכות שנקבע באבחון הראשון בכלל, ולעניין הלימפומה בפרט (להלן: האבחון השני).

6. בין האבחון הראשון לאבחון השני תוקנה התוספת לתקנות הביטוח הלאומי (קביעת דרגת נכות לנפגעי עבודה), התשט"ז-1956 (להלן: התוספת). פרטי התיקון אינם נוגעים לעניינינו-שלנו. די שנאמר כי בהתאם לנוסח התוספת לאחר התיקון שיעור הנכות לו זכאי העותר בגין לימפומה ברמיסיה נמוך יותר משיעור הנכות שנקבע בגין אותה אבחנה בנוסחה הקודם של התוספת. הוועדה שדנה באבחון השני קבעה שיעור נכות בגין לימפומה ברמיסיה לפי הנוסח החדש של התוספת, אשר היה בתוקף בזמן מתן ההחלטה. פער זה בשיעור הנכות שנקבע לעותר בגין לימפומה ברמיסיה, הוא העומד בבסיס העתירה.

7. לטענת העותר, שיעור נכות שנקבע בהתאם לאחד החוקים המנויים בסעיף 9(א)(א) לפקודת מס הכנסה מחייב את רשות המיסים, והיא אינה רשאית לבחון את מצבו של הנישום מחדש בגין אותה נכות. העותר מסתמך בטענתו זו על פסק הדין שניתן על-ידי בית הדין הארצי לעבודה בע"ע 16-11-45848 פלוני נ' מדינת ישראל (2.8.2018) (להלן: עניין פלוני), בו נקבע שהכרעה בהתאם לאחד החוקים המנויים בסעיף 9(א)(א) לפקודת מס הכנסה מחייבת את רשות המיסים. משכך, לטענת העותר רשות המיסים לא הייתה רשאית לחרוג משיעור הנכות שנקבע בגין הלימפומה באבחון הראשון. טענתו זו של העותר נדחתה בערר שהגיש על האבחון השני, ובערעור שהגיש על החלטת ועדת הערר לבית הדין האזורי לעבודה בחיפה (על"ח 20-08-21367) (להלן: בית הדין האזורי).

8. על פסק הדין של בית הדין האזורי הגיש העותר בקשת רשות ערעור לבית הדין הארצי, אשר קיבל את הבקשה אולם דחה את הערעור גופו. בית הדין הארצי קבע כי גם אם נקבל את עמדת רשות המיסים – לפיה אדם שנקבעה נכותו בהתאם לאחד החוקים המנויים בסעיף 9(א)(א) לפקודת מס הכנסה רשאי לבקש מרשות המיסים שתקבע את נכותו באופן עצמאי – הרי שמקום בו אדם מבקש מרשות המיסים לבחון את עניינו, הוא

אינו רשאי "ללקט מתוך הקביעה הקודמת", כלשון בית הדין הארצי, ולבחור איזה חלק יישמר ויעמוד בתוקפו ואיזה חלק יימחק וייבחן מחדש. קביעתו של בית הדין הארצי נסמכת על מספר אדנים:

א. לשון פקודת מס הכנסה – סעיף 9(5)(א) לפקודת מס הכנסה קובע כי: "נקבע אחוז נכותו של נכה לפי אחד החוקים שלהלן תחול הקביעה האמורה". בית הדין הארצי קבע שמשמעות הסעיף הינה שהקביעה הקודמת תחול בשלמותה, ולא באופן שחלק ממנה ימשיך לחול, לפי בחירתו של הנישום.

ב. תכלית סעיף 9(5)(א) – ממשיך בית הדין הארצי וקובע, כי גם לו יתואר כי סעיף 9(5)(א) סובל פירוש מרחיב מהבחינה המילולית, הרי שהפירוש המונע חלוקה של קביעה קודמת לאבחנות-אבחנות הוא שעולה בקנה אחד עם תכליתו של הסעיף. כפי שנקבע בעניין פלוני, תכליתו של סעיף 9(5)(א) הינה להביא להאחדה והרמוניה בין הגורמים השונים הקובעים נכותו של אדם, כך שלא יינתנו הכרעות סותרות בידי גורמים שונים. הרמוניה זו תתאפשר רק אם קביעת הנכות על-ידי רשות המיסים תיעשה לגבי ליקויים שלא נדונו בקביעה הקודמת.

ג. לא ניתן לערוך בחינה חלקית בקביעת נכות כללית – פעמים רבות אותו ליקוי רפואי יכול לקבל ביטוי שונה בסעיפי הליקוי שייקבעו. כך, למשל, בעניינו של העותר נקבע באבחון הראשון שיעור נכות של 15% בגין כתף שמאל לפי פריט 41(4) לתוספת, ואילו באבחון השני נקבעה נכות בגין שתי הכתפיים, בהתאם לפריט 42(1) לתוספת. מצב בו רשות המיסים מחויבת להכרעה בדבר כתף שמאל אולם צריכה לבחון מחדש את כתף ימין הינו אבסורדי, שכן במקרה זה הוועדה תקבל החלטה ביחס לשתי הכתפיים, אולם החלטתה תיושם רק ביחס לכתף ימין. כך, בפועל, לא רק שתינתן הכרעה סותרת בידי גורמים שונים, אלא שרשות המיסים תיאלץ לפעול בניגוד להכרעתה לעניין שיעור הנכות.

ד. קבלת עמדת העותר תביא לאבסורד – לו תתקבל עמדת העותר, נישומי מס הכנסה יוכלו ללקט את הקביעות הרצויות להם מהוועדות השונות, עד שיגיעו לדרגת הנכות הרצויה להם.

9. מטעמים אלו, השונים מטעמיו של בית הדין האזורי, דחה בית הדין הארצי את הערעור שלפניו; ומכאן העתירה.

10. בעתירה נטען, כפי שטען העותר בפני שלוש ערכאות קמא (ועדת הערר, בית הדין האזורי ובית הדין הארצי), כי האבחנה הראשונה בעניין הלימפומה מחייבת את רשות המיסים וכי הרשות איננה מוסמכת לתקן נכות חלוטה וצמיחה שנקבעה כדין.

11. לאחר עיון בעתירה ובנספחיה ובהחלטות בית הדין האזורי ובית הדין הארצי, הגעתי למסקנה כי דין העתירה להידחות על הסף, וזאת מבלי לבקש את תגובת המשיבים.
12. כפי שכבר הזדמן לי לסכם ולהדגיש בבג"ץ 1605/19 פלוני נ' בית הדין הארצי לעבודה פסקה 9 (16.4.2019), "הלכה עמנו היא כי בית המשפט העליון בשבתו כבית משפט גבוה לצדק איננו יושב כערכאת ערעור על בית הדין הארצי לעבודה. התערבותו בהחלטות בית הדין הארצי תיעשה אפוא בריסון רב ובמקרים חריגים וקיצוניים (ראו למשל: בג"ץ 525/84 חטיב נ' בית הדין לעבודה, פ"ד מ(1) 673 (1986); בג"ץ 6574/11 תנובה מרכז שיתופי לשיווק תוצרת חקלאית בישראל בע"מ נ' בית הדין הארצי לעבודה (7.6.2012)). התערבות כאמור תהא מוצדקת רק בהינתן טעות משפטית מהותית בהחלטת בית הדין, אשר נוגעת לסוגיה בעלת חשיבות כללית וכן כאשר נסיבות העניין מחייבות התערבות ותיקון של אי-צדק משווע (ראו: בג"ץ 7029/95 הסתדרות העובדים הכללית החדשה נ' בית-הדין הארצי לעבודה, פ"ד נא(2) 63, 88-90 (1997))."
13. לא מצאתי בפסק דינו של בית הדין הארצי טעות משפטית, כל שכן טעות ברורה, אשר תצדיק את התערבותנו. בניגוד לנטען בעתירה, פסק דינו של בית הדין הארצי אינו סותר את פסיקותיו של בית משפט זה או של בית הדין הארצי. בית משפט זה בבג"ץ 6817/06 ארדיטי נ' ועדה רפואית לעררים ע"פ סעיף 9(5) לפקודת מס הכנסה (24.9.2009) (להלן: עניין ארדיטי) ובית הדין הארצי בעניין פלוני אכן קבעו כי קביעת נכות לפי פרק ט' לחוק הביטוח הלאומי מחייבת את רשות המיסים. עם זאת, וכפי שציין בית הדין הארצי, באותם המקרים לא דובר בבקשה להכיר בחלק מהנכות אשר נקבעה לנכה, אלא בבקשה להכיר בנכות שנקבעה בשלמותה; וממילא אין כל סתירה בין פסק דינו של בית הדין הארצי להלכות האמורות. כמו כן אציין, כי רשות המיסים הצהירה בהליכים קמא כי במידה והעותר היה מבקש ששיעור הנכות בשלמותו שנקבע לו כאמור יחול גם לעניין מס הכנסה, בקשתו הייתה מתקבלת.
14. בנסיבות אלה אין כל הצדקה להתערבותנו בפסק דינו של בית הדין הארצי. האמור בפסק דין זה נטוע עמוק בסמכויותו הייחודיות של בית הדין.
15. אוסיף כי עמדתו של העותר בפנינו מכילה סתירה פנימית. מצד אחד טוען העותר כי בהתאם לדין ולפסיקה מה שנקבע באבחון הראשון הינו חלוט ולא ניתן לסטות ממנו; ומהצד השני, היה זה הוא עצמו שביקש מרשות המיסים כי זו תבחן מחדש חלק מהקביעות – החלוטות לשיטתו – אשר נקבעו באבחון הראשון. לזאת נאמר: "ומה אתה תופש חבל בתרין ראשין"? (בראשית רבה, פרשה לט סימן ו).
16. מכל הטעמים שלעיל העתירה נדחת בזאת. העותר יישא בהוצאות לטובת אוצר המדינה בסך של 2,000 ₪ (הוצאות מופחתות אלה נקבעו בהתחשב במצבו הרפואי של העותר).

ניתנה היום, י' בטבת התשפ"ב (14.12.2021).

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

שׁוֹפֵט

מרכז מידע, טל' 3852,077-2703333 ; אתר אינטרנט, <https://supreme.court.gov.il> עב 21082660_F01.docx